

УДК 35.078(477)

Т.Є. КАГАНОВСЬКА, докт. юрид. наук,
проф., Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ФОРМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ключові слова: електронне урядування, державне управління, Інтернет, органи державної влади, Кабінет Міністрів України

Державне управління у будь-якій державі світу є складною поліаспектною діяльністю, процесом реалізації державної влади з метою забезпечення життєдіяльності соціуму. Управлінсько-владний вплив реалізуються у багатьох формах і за допомогою широкого спектру методів, сутність яких змінюються з плином часу. Останні два десятиліття, у зв'язку з прискореним розвитком і впровадженням у всі сфери суспільного життя інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), процеси державного управління зазнають значної трансформації, а управління галузями народного господарства чим далі більше вимагає використання Інтернет-ресурсів і розгалужених інформаційних комунікацій. Причиною цього, за словами американського письменника-футуриста Елвіна Тоффлера є те, що без сучасних швидкісних комп'ютерних комунікацій жодна система управління не зможе приймати великий обсяг управлінських рішень, а держава – підтримувати рівень ефективності урядових і політичних інститутів [1, с.648].

У кінці ХХ століття система державного управління як ніколи раніше відчуває на собі вплив розвитку науки і техніки, а управлінські процеси все більше інформатизуються. Все почалося з того, що у 1993 р. в Сполучених Штатах Америки почала працювати нова модифікація веб-сайту Адміністрації Президента США. Цей Інтернет-ресурс мав не лише функцію інформування громадськості про діяльність глави держави, а виконував ще й

додаткове навантаження – забезпечення діалогу держави і громадянського суспільства, полегшення надання адміністративних послуг населенню. Такий новаторський на той час захід був позитивно оцінений громадською думкою і швидко набирив популярності. Приблизно одночасно подібна практика виникла і у інших державах світу. Зокрема, у Сінгапурі наприкінці ХХ століття було успішно реалізовано спробу створення функціонуючого електронного порталу, що не лише надає інформацію про державні органи, а й дозволяє робити деякі дії, для вчинення яких населення раніше вимушене було особисто відвідувати державні установи [2, с.55]. Сервер обслуговує інтереси у таких сферах як бізнес, оборона, освіта, зайнятість, охорона здоров'я, житло, правопорядок тощо. Така ситуація об'єктивно обумовила формування концепції «електронної держави».

У 2002 р. у США було прийнято Закон «Про електронну державу» [3]. Зміст цього акту переважно спрямований на регулювання відносин у сфері державного управління з широким застосуванням ІКТ. Зокрема, у США визначено цілі створення електронної держави, систему органів влади, що наділені повноваженнями щодо створення електронної держави, встановлено основи забезпечення безпеки процесів створення електронної держави у перспективі тощо. Все це отримало назву «електронне урядування», тобто діяльність електронного уряду. Дуже швидко категорія «електронне урядування» у багатьох країнах світу стала офіційним, законодавчо визначеним поняттям. Цьому сприяло те, що як відмічає Ю.І. Богдановська, відбулося формування нового стану держави, видозмінення його функцій і завдань [4, с.105].

Слід вказати на те, що у розвинених державах світу розвиток електронного урядування розглядається і сприймається як пріоритетний напрям формування інформаційного суспільства. У більшості випадків електронне урядування покликане забезпечити населення всією необхідною інформацією про діяльність державних інституцій за умови додержання принципу інформаційної відкритості й підзвітності державної влади (уряду) громадянам. В

згадуваному законі США «Про електронну державу» електронне урядування означає використання урядом США Інтернет-комунікацій і інших інформаційних технологій з метою поліпшення доступу пересічних громадян до державної інформації і надання урядових послуг суспільству, оптимізації урядових операцій, постійного підвищення ефективності якості управлінських послуг, поліпшення ефективного громадського моніторингу уряду.

За своєю суттю, електронне урядування є проявом нової інформаційної ери, яку людство лише починає переживати. В продовження цієї думки, слушно видається позиція Г.Г. Почепцова, який електронне урядування розглядає як «перехід від традиційного процесу державного управління до новітньої системи, яка б відповідала сучасним умовам суспільного розвитку і надавала якісні адміністративні послуги» [5, с.398]. Так чи інакше, але США стали першою державою світу, в якій на сьогодні вже апробовано і успішно застосовується великий обсяг послуг електронного урядування, а також різноманітні форми міжвідомчої взаємодії органів державного управління між собою за допомогою ІКТ, діють програми підвищення рівня інформаційних знань для осіб, що наділені компетенцією приймати владні рішення і професійно займаються державним управлінням. Крім цього в США було створено окрему владну інституцію – Урядове управління по формуванню електронної держави.

В Україні розвиток електронного урядування також офіційно задекларовано. У відповідності до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» (далі – Розпорядження про електронне урядування) електронне урядування визначається як *форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян* [6].

Дослідження наукових напрацювань українських і зарубіжних вчених про електронне урядування, дають підстави констатувати, що у переважній більшості випадків увага дослідників фокусується на встановленні сутності електронного уряду і електронного урядування (О.Г. Данильян, І.Ю. Богдановская, І.А. Стрелець), видах електронного урядування (Ю.З. Конашевич), історичних аспектах його формування в різних країнах світу (П.І. Лойко, І.Х. Хочь), недоліках законодавчої бази запровадження електронного урядування в Україні (Ж.О. Павленко), техніко-правових засадах організації електронного урядування (Г.Г. Почепцов) та інших суміжних питаннях. Проте, недостатньою увагою науковців залишається до предметного дослідження саме управлінського аспекту електронного урядування, розгляду управлінських засад його здійснення і кінцевої мети цієї діяльності, аналізі факторів гальмування розвитку електронного урядування на сучасному етапі. Тому *метою статті є висвітлення сучасного стану і проблематики розвитку електронного урядування в Україні як організуючого впливу органів державної влади на соціальні відносини задля комплексного гармонійного розвитку всіх сфер суспільного життя і діяльності держави.*

Відзначимо, що критично оцінити стан розвитку електронного урядування досить не просто, адже не існує в Україні загальноприйнятих критеріїв моніторингу рівня успішності розвитку цього сегменту. Сучасний стан розвитку електронного урядування в нашій державі характеризується певними позитивними зрушеннями. Зокрема, на сьогодні створено початкову нормативну базу для реалізації заходів електронного урядування, сформовано основні принципи електронного урядування, визначено пріоритети електронного урядування, окреслена базова концепція подолання труднощів та встановлення термінів виконання намічених заходів.

У відповідності до Розпорядження про електронне урядування, запровадження цієї поки що нової для Української держави форми державного управління має на меті:

– підвищити ефективність державного управління у результаті спрощення управлін-

ських процедур, скорочення адміністративних витрат, застосування сучасних методів державного управління;

– оптимізувати рівень доступності адміністративних послуг;

– забезпечити здійснення контролю за ефективністю діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

– забезпечити високий ступінь доступності інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, надання можливості громадянам та громадським організаціям безпосередньо брати участь у процесах підготовки проектів рішень, що приймаються на всіх рівнях державного управління;

– зменшити рівень корупції та тінізації економіки;

– досягти якісно нового рівня управління державою і суспільством у цілому, а також зміцнити довіру до інститутів держави.

На момент ухвалення Концепції про електронне урядування, координаційним органом розвитку електронного урядування було визначено Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації. У відповідності до Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні протягом 2013–2014 рр. [7] планувалося реалізувати такі заходи щодо запровадження електронного урядування:

1) створити інтерактивну систему проведення оцінки електронної готовності України;

2) ввести в експлуатацію Державну інформаційну систему електронних звернень громадян;

3) розпочати функціонування Державної інформаційної системи електронних звернень громадян;

4) забезпечити координацію діяльності щодо підвищення рівня професійної компетентності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань впровадження електронного урядування;

5) визначити перелік державних реєстрів, їх держателів та функцій з метою уникнення дублювання;

6) забезпечити нормативне врегулювання питання створення єдиної інформаційно-теле-

комунікаційної інфраструктури органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

7) забезпечити розвиток та стандартизацію інфраструктури відкритих ключів та надання послуг електронного цифрового підпису;

8) розробити проект концепції запровадження ідентифікації особи під час доступу до ресурсів державних інформаційних систем без використання електронного цифрового підпису;

9) забезпечити упорядкування архівних документів за встановлені законодавством строки їх зберігання в архівних підрозділах органів виконавчої влади для здійснення поступового переходу на електронний документообіг.

10) забезпечити впровадження інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів та її подальшу взаємодію з Єдиним державним порталом адміністративних послуг.

11) забезпечити впровадження в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування типових організаційно-технічних рішень у сфері електронного урядування, впровадити регламенти взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів органів виконавчої влади з інформаційною системою електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів;

12) забезпечити модернізацію пілотної версії Єдиного державного порталу адміністративних послуг;

13) забезпечити впровадження в промислову експлуатацію автоматизованої системи «Єдине вікно подання електронної звітності» та розпочати дослідну експлуатацію другої черги системи з поступовим приєднанням всіх центральних органів виконавчої влади, до яких подається звітність;

14) модернізувати систему електронної взаємодії органів виконавчої влади, передбачивши, зокрема, розроблення та затвердження регламенту системи;

15) забезпечити впровадження комплексної системи захисту інформації в системі електронної взаємодії органів виконавчої влади;

16) забезпечити підключення до системи електронної взаємодії органів виконавчої

влади систем електронного документообігу держадміністрацій.

З точки зору державного управління, перелічені вище заходи являють собою якісно нові форми організації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Їх функціональний розрахунок відповідає доцільності формування нового рівня взаємодії владних інституцій з громадянами та суб'єктами господарювання шляхом надання доступу до державних інформаційних ресурсів, створення спектру можливостей отримувати електронні адміністративні послуги, звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням Інтернету задля реалізації законних прав та інтересів. Знаходячись у площині взаємодії с громадянським суспільством, держава посередництвом використання мультимедійного простору має змогу безпосередньо налагоджувати діалог з суспільством, вивчити відгуки про ефективність своєї діяльності на місцях. З іншого боку, громадяни мають право пропонувати свої ідеї державі у будь-якій точці простору країни [8, с.90].

Зазначимо, що і в системі державного управління України успішно реалізовані деякі заходи електронного урядування. Зокрема вже традиційними стали on-line наради вищого керівництва держави з підлеглими підрозділами чи посадовими особами, що представляють державну владу в регіонах. Крім того, сучасні ІКТ дають змогу державним органам прямо спілкуватись з представниками ЗМІ, громадськості, інститутами громадянського суспільства. Громадяни мають змогу електронного листування з вищими посадовими особами через офіційні Інтернет-портали. Проте, на сучасному етапі розвитку державності України формування електронного урядування лише започатковується. Саме через це, як зауважують Л.І. Лойко та І.Х. Хоч, в Україні практика електронного урядування, незважаючи на офіційно сформульовані державою завдання, має дуже обмежені форми [9, с.472]. Незважаючи на те, що в Розпорядженні про електронне урядування у загальному вигляді вказано на проблеми розвитку цієї форми урядування, виникає потреба в

аналізі проблематики становлення цієї форми державного управління.

Попередньо слід обмовитися, що загальним базисом формування цивілізованого електронного урядування є громадський мир і спокій, належний рівень громадського порядку і громадської безпеки. Практика запровадження електронного урядування в розвинених державах доводить, що електронне урядування як форма державного управління формується лише за умови політичної стабільності, сталості, поступальності та прогнозованості реалізації програм державного соціально-економічного розвитку, тісного співробітництва громадянського суспільства і держави в секторі розбудови високотехнологічної національної інформаційно-комунікативної інфраструктури. В іншому, рівень ефективності становлення електронного урядування детермінується станом нормативно-правового, організаційно-технічного, кадрового, економічного, управлінського забезпечення відповідних процесів.

Проблеми нормативно-правового забезпечення розвитку електронного урядування національного зразку зводяться до того, що електронне урядування як форма державного управління регламентована лише на підзаконному рівні. Це не відповідає позитивному світовому досвіду. Відомо, що у таких країнах як США, Канада, Німеччина, Японія, Фінляндія, Чехія, Індія, Китай, Російська Федерація, Австрія на законодавчому рівні затверджені й реалізуються комплексні цільові державні програми розвитку електронного урядування. Вважаємо, що Україні потрібно на законодавчому рівні затвердити програму розвитку електронного урядування з чітким визначенням строків і відповідальних суб'єктів за виконання намічених у документі заходів. Це обумовлюється тим, що підзаконний рівень регламентації Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні охоплює лише тих суб'єктів запровадження моделі електронного урядування, які входять до вертикалі органів владних інституцій, що підпорядковуються Кабінету Міністрів [7]. Уявляється, що реалізація такої програми обов'язково передбачала б залучення багатьох відомств, поєднання зу-

силь центральних і регіональних органів влади, наукових інституцій, громадськості, недержавного сектора економіки, заінтересованих осіб і створення координаційної інституції. Ми повністю підтримуємо точку зору науковців і аналітиків, які вважають, що подібна державна програма розвитку електронного урядування має бути міжгалузєвою за характером і цілком відповідати проголошеному сьогодні курсу на модернізацію системи державного управління, економіки, соціальних інститутів [10, с.157].

Проблеми організаційного і кадрового змісту. Ми вже відзначали вище, що технічною платформою для здійснення електронного урядування є Інтернет, а саме – розвинена інформаційно-комунікативна структура. Використання можливостей глобальної мережі при розвитку електронного урядування в Україні передбачає вирішення комплексу важливих організаційних питань: здійснення належного забезпечення органів державного управління всіх рівнів відповідною матеріально-технічною базою, проведення стандартизації інформаційних технологій державного управління, створення швидкісних мереж передавання і обробки цифрової інформації, забезпечення доступу до Інтернет кожної української родини, допомога деяким соціальним категоріям громадян України сплачувати Інтернет – послуги. Відзначимо, що наразі Україна не має досвіду у здійсненні вказаних вище заходів. Крім того, державний апарат України наразі відчуває дефіцит кваліфікованих кадрів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій. Необхідний професіоналізм має включати як базову технічну компетентність в сфері інформаційних технологій, так і розуміння завдань нового інформаційного суспільства. У зв'язку з цим, є підстави підтримати точку зору О.Г. Данильяна про те, що органи управління повинні вжити заходів, що дозволяють визначити ступінь професіоналізму й гарантувати його наявність у службовців з метою підвищення ефективності існуючої нині системи електронного урядування [11, с.204]. Це питання наразі в Україні залишається невирішеним.

Проблеми застосування і використання Інтернет в Україні зводяться до того, що в

країні наразі спостерігається регіональна нерівномірність щільності використання комунікативних ресурсів Інтернет українським суспільством. Так, згідно з даними дослідження незалежної шведської компанії Business Unit Networks Ericsson лише 70 % населення великих міст України у 2013 р. мали доступ до мережі Інтернет, а загальний рівень проникнення Інтернет в Україні сягає ледь 50 % [12]. Крім того, розвитку Інтернет в регіонах України різна: у Києві користувачами всесвітньої мережі є 90 % жителів столиці, що дорівнює рівню Нідерландів, а у Рівненській, Херсонській і Запорізькій області – 2 %, що відповідає рівню Афганістану [13]. У розвинених державах світу і Європейського Союзу аналогічні показники є набагато вищими.

Проблеми економічного характеру зводяться до дефіциту коштів на запровадження електронного урядування. Досвід таких держав світу як США, Канада, Німеччина свідчить про те, що фінансування розвитку електронного урядування відбувається за рахунок спеціальних гнучких інтеграційних програм, що передбачають поліцентричне фінансування електронного уряду з коштів різних проектів. Для прикладу, у США витрати на високотехнологічні рішення у секторі розвитку електронного урядування оцінюються в 40–50 млрд доларів на рік [11, с.206]. В Україні стан справ у подібному сегменті навряд можна назвати обнадійливим. Офіційної інформації про розробку подібних програм на національному рівні не має. Крім цього, через зниження темпів економічного розвитку України, державний апарат змушений скорочувати видатки на інформатизацію органів державного управління. Лише на початку 2014 р. у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету» № 65 від 01.03.2014 р. з економії бюджетних видатків на утримання системи державного управління, органам державної влади в імперативному порядку приписано припинити придбання комп'ютерної техніки і засобів зв'язку, а також перейти в режим енергозбереження [14]. В умовах, коли органи державного управління зіштовхуються з елементарним дефіцитом

комп'ютерної техніки, розвиток заходів електронного урядування навіть в обмежених формах залишається, на наш погляд, досить умовним. Про цільове державне фінансування подальшого розвитку електронного урядування на сьогодні мова взагалі не йде.

В додаток до наведеного вище слід взяти до уваги, що запровадження електронного урядування в Україні може зіштовхнутися і з *перепонами владно-корпоративного характеру*. Ми маємо на увазі консерватизм системи державного управління, корпоративні конфлікти через політичну кон'юнктуру у вищих ешелонах влади, що має наслідком відволікання від реального втілення управлінських рішень. Врешті, не слід забувати і про національно-ментальні особливості сучасного українського суспільства, яке не завжди виявляє довіру до ініціатив влади в частині нововведень реалізації державної політики.

Враховуючи наведене вище, слід відзначити, що на сьогодні у світі всеосяжне електронне урядування не стало реальністю у жодній державі. Проте послуги і можливості електронного урядування для пересічних громадян надало можливості створення якомога більшої кількості спрощених можливостей взаємодії з державними органами різної спеціалізації із застосуванням сучасних інформаційно-комунікативних технологій. Це стосується, у першу чергу, проходження інформативних, реєстраційних, звітних, дозвільних процедур (задоволення інформаційного запиту, сплата податків, отримання довідок, оформлення ліцензій і пільг, подання заяв на реєстрацію актів цивільного стану, реєстрація чи ліквідація юридичної особи, голосування під час виборів, освітні послуги тощо). Україна лише на шляху до цього.

Підсумовуючи викладене вище, є підстави констатувати, що на сьогодні в Україні створено деякі організаційні передумови для запровадження дієвої системи електронного урядування. Як форма державного управління, ефективним електронне урядування стане в нашій державі тоді, коли будуть вирішені найбільш важливі проблеми реалізації цього процесу. *В контексті цього, завдання науки адміністративного права буде зводитися до*

розробки основ правового статусу ІКТ і комп'ютерних мереж як засобів державного управління, вироблення оптимальних шляхів пристосування національної системи державного управління до реалій сучасного стану розвитку інформаційного суспільства. Усе це свідчить про своєчасність і необхідність напрацювання нового емпіричного матеріалу про електронне урядування в Україні, доцільність активізації наукової дискусії з питань подальшої оптимізації і розширення функціонального навантаження електронного урядування як форми державного управління в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер ; пер с англ. – М. : ООО Издательство АСТ, 2002. – 776 с.
2. Конашевич Ю. З. Види, принципи і напрями діяльності електронного уряду / Ю. З. Конашевич // Вісник Львівськ. держ. ун-ту внутр. справ. – 2013. – № 1. – С. 53–64.
3. Электронное государство [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://coolreferat.com>.
4. Богдановская И. Ю. Электронное государство / И. Ю. Богдановская // Общественные науки и современность. – 2004. – № 6. – С. 105–111.
5. Почепцов Г. Г. Информационная политика : навч посібн. / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – 2-ге вид. – К. : Знання, 2008. – 324 с.
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» : від 13.12.2010 р., № 2250-р // Офіційний вісник України. – 2010. – № 97. – Ст. 48.
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні» : від 26.09.2011 р., № 1014-р // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 200.
8. Стрелец И. А. Концепция электронного правительства и ее практическая реализация / И. А. Стрелец // США-Канада: экономика, политика, культура. – 2003. – № 5. – С. 90–103.
9. Лойко Л. І. Інструменти, механізм та еволюція електронного урядування /

Л. І. Лойко, І. Х. Хоч // Правова держава: щорічник наукових праць. – 2010. – № 21. – С. 471–476.

10. Павленко Ж. О. Інтеграція права й мережених комп'ютерних технологій як умова побудови інформаційної моделі розвитку правової доктрини / Ж. О. Павленко // Проблеми законності. – 2005. – № 78. – С. 156–163.

11. Данильян О. Г. Впровадження інноваційних технологій у сфері державного управління: аналіз досвіду провідних країн світу / О. Г. Данильян // Вісник Акад. правових наук України. – 2008. – № 1. – С. 200–208.

12. Рівень проникнення Інтернет в Україні

досяг майже 50 % [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.newsru.ua/ukraine/09jun2013/net.html>.

13. У Києві інтернет-мов у Голландії, а на Рівненщині – як в Афганістані. Україна – країна контрастів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/science/539988-ukievi-internet-mov-u-gollandiji-a-na-rivnenschini-yak-v-afganistani.html>.

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету» : від 01.03.2014 р., № 65 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 22. – Ст. 683.

Кагановська Т. Є. Електронне урядування як форма державного управління в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку / Т. Є. Кагановська // Форум права. – 2014. – № 2. – С. 176–182 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_2_32.pdf

В рамках єдиного цілісного огляду висвітлено питання організації електронного урядування в Україні. На основі системного аналізу передумов розвитку електронного урядування в Україні, окреслюються здобутки Української держави в частині заснування електронного управління. Особлива увага акцентується на тому, що Інтернет-комунікації є технічною платформою для розвитку електронного урядування в Україні. Обґрунтовано групи проблем подальшого розвитку електронного урядування з урахуванням реалій соціально-економічного і політичного розвитку України на сучасному етапі розвитку державності.

Кагановская Т.Е. Электронное правление как форма государственного управления в Украине: современное состояние и перспективы развития

В рамках целостного обзора освещены вопросы организации электронного управления в Украине. На основе системного анализа предпосылок развития электронного правления в Украине, очерчиваются достижения Украинского государства в части основания электронного правления. Особенное внимание акцентируется на том, что Интернет-коммуникации являются технической платформой для развития электронного правления в Украине. Обоснованно группы проблем перспективного развития электронного правления с учетом реалий социально-экономического и политического развития Украины на современном этапе развития государственности.

Kaganovskaya T.E. The Electronic Rule as a Form of State Administration is in Ukraine: Modern State and Prospects of Development.

In the article within the framework of integral review the questions of organization of electronic management are lighted up in Ukraine. On the basis of analysis of the systems of pre-conditions of development of electronic rule in Ukraine, achievements of the Ukrainian state are outlined in part of foundation of electronic rule. The special attention is accented on that internet-communications are technical platform for development of electronic rule in Ukraine. It was grounded groups of problems of perspective development of electronic rule taking into account realities of socio-economic and political development of Ukraine on the modern period of development of the state system.